

Felsőoktatási programjavaslat¹

Készítette az Oktatói Hálózat által szervezett munkacsoport az ELEGY Oktatási Szakbizottsága számára

2021. 04. 23.

A legsúlyosabb gondok

1. A kétezres évek közepén bevezetett "**bolognai**" **reform** lehetőséget jelentett arra, hogy a felsőoktatás választ adjon a tömegessé válás által támasztott kihívásra, de ez a lehetőség Magyarországon jórészt kihasználatlanul maradt. Megfelelő érdekeltségek híján a felsőoktatási szféra jelentős része a tartalmi változásoktól való menekülésre törekedett, részben az osztatlan képzések kiharcolásával, részben azzal, hogy az új szervezeti keretek között is a régi gondolkodásmódon alapuló képzést folytatta tovább. Nem alakultak ki átfogó, széleskörű kompetenciákat nyújtó, a középiskolai képzés általános fejlesztő funkcióját továbbvivő (nem lemorzsoló), sok interdiszciplináris elemet is tartalmazó alapszakok: a felsőoktatásban ma is az elitképzésre tervezett egyetemi szakok zsugorított változatai működnek. Mindeközben a korábbi elitképzés számos értéke viszont elveszett.
2. Míg a gazdasági-társadalmi változások az európai országokban új felsőoktatási expanziót kényszerítenek ki, a magyar kormányzat különböző adminisztratív és finanszírozási korlátozásokkal 2010 után előbb jelentősen csökkentette, azóta pedig **alacsony szinten tartja a felsőoktatásba belépők számát**. A jelentkezők számában 2020-ban újabb jelentős visszaesés következett be, amit a 2021-es jelentkezések csak részben korrigáltak.
3. A hallgatói létszámok csökkenését kisebb részben a demográfiai változás, nagyobb részben a **felsőoktatásba való bekerülést nehezítő felsőoktatási politika** okozza (az emelt szintű érettségi megkövetelése, a magasabb ponthatárok, a nyelvvizsgával kapcsolatos kapkodó szabályozások stb). Ez különösen a hátrányos helyzetű hallgatókat sújtja, akiknek a bekerülési esélyei 2010 után romlottak. Ráadásul a közoktatás nem csökkenti, hanem növeli a társadalmi különbségeket, ami szintén nehezíti az alacsonyabb társadalmi státuszú hallgatók bekerülését a felsőoktatásba. A felsőoktatás – a közoktatással együtt – így jelenleg a társadalmi státuszok konzerválását segíti elő, azaz egyre kevésbé a társadalmi mobilitás eszköze.
4. Miközben a diplomát szerzők aránya csökken, a **diplomások iránti kereslet növekszik**. A diplomások iránti kielégítetlen kereslet növekedését nem csupán a magas hozzáadott értéket termelő munkát végezni képes munkaerő iránti igény növekedése gerjeszti, hanem az elmúlt évtized során nagy számban külföldre távozott diplomások pótlásának kényszere is.
5. A képzések jelentős részének rugalmatlansága különösen hátrányosan érinti a tanulmányaik mellett munkavállalásra kényszerülő hallgatókat (akik a hallgatók több mint a felét alkotják), s meghosszabbítja a képzési idejüket. Jelentős lemorzsolódáshoz vezet, hogy a különböző szintű és formájú képzések választéka szűkös, és nincs közöttük átjárhatóság, amit jobb híján a tartalmi követelmények mechanikus csökkentésével próbálnak kompenzálni az intézmények. A hallgatók programválasztási szabadságát szűkítette, másrészt az intézmények autonómiáját sértette, hogy a kormányzat számos, az egyetemek által fejlesztett és akkreditált mesterszakot és néhány alapszakot is önkényesen törölt.

¹Ez a javaslat azzal a céllal készült, hogy illeszkedjen egy átfogó oktatáspolitikai koncepcióba, ezért a felsőoktatás funkciói közül döntően csak az oktatással foglalkozik.

6. A finanszírozási rendszer egyetlen megmaradt normatív eleme, a hallgatói létszám után járó finanszírozás, a hallgatói létszám lehető legnagyobb mértékű növelésében teszi érdekeltté az intézményeket, akár az oktatás minőségének rovására is. Kutatási normatíva hiányában mind az intézmények, mind az egyes oktatók számára létkérdés, hogy minél több kutatási támogatást nyerjenek el. Ráadásul a kutatásra fordítandó pályázatokból nemcsak a kutatási infrastruktúra fenntartását kell fedezni, hanem sokszor az oktatás tárgyi feltételeit, s nem egyszer az oktatók bérét (vagy annak egy részét) is. A hasonló fejlettségű közép-európai országokhoz képest is kirívóan alacsony oktatói bérszínvonallal együtt ez olyan **torz érdekeltségi rendszert eredményez, amely akadályozza az oktatás érdemi fejlesztését, az oktatási kultúra megváltozását.** A torzuláshoz hozzájárul az is, hogy az intézmények számára megnyíló lehetőségek egyre nagyobb részét teszik ki olyan pályázatok, amelyeknek kiírási és lebonyolítási rendszere egyáltalán nem felel meg a tudományos kutatás normáinak.
7. Miközben a felsőoktatás tömegessé válása jelentős oktatásmódszertani kihívást is jelent, az erre adott válasz elmaradt. Az oktatók korszerű módszertani felkészítésére vannak kezdeményezések, de ezek nem váltak általános gyakorlattá. **A hagyományos értelemben vett oktatásra, tudásátadásra koncentrááló szemléletmódot nem váltotta fel a nemzetközi gyakorlatban általánossá váló, hallgatócentrikus, tanulási célok alapján tervezett, rugalmas, a hallgatók választási szabadságát növelő, készségfejlesztő oktatás.** Egyes kormányzati dokumentumok szorgalmazzák ugyan egy ilyen fordulat megvalósítását, azonban ennek anyagi feltételeit nem teremtették meg (6. pont).
8. **A felsőoktatással szemben a kormányzat 2010 óta folyamatosan és egyoldalúan hangsúlyozza** a munkaerőpiacnak való megfelelés és a piaci versenyképesség igényét. Ennek következtében háttérbe szorultak a felsőoktatás értelmiségképző céljai, illetve a társadalmi felelősségvállalásra, a kritikai gondolkodásra és az élethosszig tartó tanulásra való felkészítés.
9. Míg a közoktatási intézmények **autonómiáját** gyorsan megszüntették, a felsőoktatás esetében az intézmények erőteljesebb ellenállása és a hatásosabb érdekérvényesítő képessége miatt az autonómiát az elmúlt évtized során több lépésben számolták fel.
- a. Az Alkotmány 1989-es módosítása nyomán a szövegbe bekerült, hogy „a Magyar Köztársaság tiszteletben tartja és támogatja a tudományos és művészeti élet szabadságát, a tanszabadságot és a tanítás szabadságát”. A 2011-ben elfogadott Alaptörvény viszont így ír: „...a felsőoktatási intézmények a kutatás és a tanítás tartalmát, módszereit illetően önállóak, szervezeti rendjüket törvény szabályozza. Az állami felsőoktatási intézmények gazdálkodási rendjét törvény keretei között a Kormány határozza meg, gazdálkodásukat a Kormány felügyeli.” Az új szabályozás nyilvánvalóan leszűkíti az egyetemi autonómiát azáltal, hogy nem teszi lehetővé az autonóm szervezetalakítást és gazdálkodást.
  - b. A 2011-ben elfogadott, majd többször módosított Nemzeti Felsőoktatási Törvényben nem szerepel az "autonómia" kifejezés. A törvény leszögezi, hogy az egyetem alkotmányosan védett jogainak a szenátus a letéteményese, azonban saját magának is ellentmondva lehetővé teszi, hogy a magánfenntartó (pl. alapítvány) a szenátusi jogkörök egy részét magához vonja, illetve csorbítsa, és ezeknek a kivételt képező jogköröknek a listája az egymást követő módosítások során egyre bővül.
  - c. 2011 és 2015 között a szenátusi szavazás eredményétől független miniszteri (fenntartói) előterjesztés alapján nevezték ki a rektorokat.
  - d. 2012-től jelentős változások történtek a Magyar Akkreditációs Bizottság összetételében, jogállásában és hatáskörében, amelyek mind a kormányzati befolyás növelését célozták.

- e. 2014-ben kettős intézményirányítás jött létre a kormánytól függő kancellári pozíció létrehozásával.
  - f. 2015 óta konzisztóriumokat is kell működtetni. A kancellári és konzisztórium rendszer bevezetésével egy időben állították vissza a szenátusoknak az így jelentős részben kiüresített rektori tisztség betöltésével kapcsolatos korábbi jogát.
  - g. A felsőoktatási intézményi autonómia további jelentős szűkítését eredményezte, hogy a felsőoktatási szektorban önszabályozó szerepet játszó ún. köztes testületek rendszerét átalakították, és ezzel jelentéktelenné tették. A képviseleti alapon szerveződő Felsőoktatási és Tudományos Tanácsot megszüntették. Helyette létrehozták a Felsőoktatási Tervezési Testületet, amelynek többségét a kormány által kinevezett személyek alkotják, és működése gyakorlatilag észrevehetetlen. A Magyar Rektori Konferencia és a Hallgatói Önkormányzatok Országos Konferenciája a kormány döntéseihez csupán asszisztál. Ezek a testületek alkalmatlannak bizonyultak arra, hogy érdemben lépjenek fel a felsőoktatás érdekében, szükség esetén akár ellenvéleményt képviselve a kormányzati törekvésekkel szemben.
  - h. A felsőoktatás költségvetési támogatásán belül folyamatosan nőtt az eseti döntésekkel elosztható források aránya, ezzel az intézmények vezetői egyre inkább "kézbentARTHATÓVÁ", zsarolhatóvá váltak.
  - i. Az egyházi illetve alapítványi fenntartásba kerülés nyomán megszűnt a dolgozók közalkalmazotti státusza, ami növeli az oktatók és kutatók kiszolgáltatottságát, és csökkenti az oktatás és kutatás szabadságát.
10. Mindeme lépések hatására a felsőoktatási intézmények vezetésének **hatékonysága nem javult**, ugyanakkor a gazdasági apparátus létszáma jelentősen megnövekedett, az intézmények működése feletti kormányzati (politikai) kontroll pedig korábban elképzelhetetlen mértékűre nőtt.
11. A Budapesti Corvinus Egyetem 2019-es privatizációja, majd egy sor másik **egyetem alapítványba** szervezése több ok miatt is megkérdőjelezhető:
- a. Tovább csorbul az egyetemek az autonómiájára. Az egyetemi autonómia tartalmát jelentő jogok jelentős része átkerült egy leválthatatlan, kormányközeli személyekből álló testület kezébe, amelyet az egyetemen senki nem választott meg, és senkinek nem felelős.
  - b. A képzési lehetőségek további szűkülése várható.
  - c. Az állami vagyon felsőoktatási célokat szolgáló elemei kikerülnek az állami ellenőrzés alól.
  - d. Az SZFE és a Corvinus példája azt mutatja, hogy a privatizáció – az Alaptörvény rendelkezéseinek ellentmondva – lehetővé teszi az intézmények oktatási és kutatási arculatának alapvető megváltoztatását.
  - e. Az alapítványosítás mellett gyakran hangzik el az az egyébként reális problémákból kiinduló érv, hogy az egyetemek így kikerülnek az államháztartási törvény hatálya alól, ami nagyobb gazdálkodási rugalmasságot, a piaci szereplőkkel való könnyebb együttműködést tesz lehetővé. Valójában azonban ezeket a célokat lehetett volna érni törvénymódosítással, a fenti hátrányok bekövetkezése nélkül is. Az alapítványok által felügyelt egyetemeket a jövőben is túlnyomóan költségvetési forrásból fogják finanszírozni, ezért rájuk továbbra is érvényesek az államháztartási törvény korlátozásai.

12. Számos, **a kormányzat kurzusépítő törekvéseit tükröző intézkedés** is született 2010 óta:

- a. A kormány elüldözte a CEU-t.
- b. Politikai indíttatásból felszámoltak egyes társadalomtudományi szakokat. c. Az SZFE alapítványba szervezése útján, a kultúrharc jegyében drasztikusan megváltoztatták az egyetemen folytatott képzés jellegét, tartalmát.
- c. Egyházi fenntartóhoz került a nagykőrösi, a szarvasi és a kecskeméti tanítóképzés, valamint az Eszterházy Károly Egyetem, és további karok átadásának terve is nyilvánossá vált.
- d. A kormányzat a közelmúltban igen jelentős forrásokat és számos értékes ingatlant juttatott a Mathias Corvinus Collegium nevű Fidesz-közeli, klientúra-nevelő hálózatnak.
- e. Az MNB élén állók szellemiségét terjesztő alapítványok egyre nagyobb szerepet játszanak több egyetem gazdasági szakjain, miként a folyóirat- és könyvkiadásban is.

13. Finanszírozás

- a. A felsőoktatás költségvetési támogatása 2009-ben a GDP 0,82%-át tette ki, ami nemzetközi összehasonlításban elég alacsonynak számított. A NER első éveiben a felsőoktatást brutális további költségmegvonás sújtotta. 2012-ben a költségvetési előirányzat 40%-kal volt kevesebb, mint az előző évi. A változás elsősorban az államilag finanszírozott helyek számának drákói csökkentéséből következett. A későbbi években olyan korrekció következett be, ami csak ehhez a sinthez képest mondható javulásnak; a költségvetési támogatás a GDP 0,6-0,7 %-a körül stabilizálódott.
  - b. A finanszírozás egésze kaotikus, kiszámíthatatlan és átláthatatlan. A felsőoktatás finanszírozásában 2010 óta csökken a normatív elemek súlya. Az átláthatatlan és kiszámíthatatlan egyedi finanszírozási döntések és az alulfinanszírozottság fenntartása tovább erősítette az egyetemek függését a kormányzati (politikai) elvárásoktól.
  - c. Az uniós források egyes esetekben, illetve időnként pótolják a csökkenő költségvetési finanszírozást, de ezeket is egyedi döntésekkel osztják el, így gyakran a Nemzeti Közzolgálati Egyetemen koncentráltak.
  - d. Az intézmények számára pántlikázott pénzként juttatott oktatásfejlesztési forrásokat rendszeresen és kényszerűen az elégtelen alapfinanszírozásból adódó működési hiányok pótlására fordítják az intézmények. Számos fejlesztés elhal, mert az ezekre nyújtott források egyszerűek és a fejlesztések intézményesülésére nincs fedezet.
  - e. Elfogadhatatlanul alacsonyra süllyedt az egyetemi oktatók bérszínvonala, ami rontja az oktatás színvonalát, ellehetetleníti az oktatásfejlesztési törekvéseket, és súlyosan veszélyezteti a minőségi oktatói utánpótlást.
14. **Nemzetköziesítés.** A magyar felsőoktatásban résztvevő nem magyar állampolgárok száma viszonylag magas, de a kedvezőnek tűnő számok a nemzetköziesítés céljainak nem megfelelő gyakorlatot takarnak.
- a. A legtöbb nemzetközi oktatási program csak külföldieknek szól, magyar hallgatók ezekben elvétve vesznek részt.
  - b. A Magyarországon tanuló külföldi hallgatók között kevesen vannak az Európai Unióból és más fejlett országokból érkezők.

Felsőoktatási programjavaslat az ellenzéki politikai pártok számára

A kormányváltás utáni felsőoktatás-politikanak előtérbe kell állítania a következő **értékeket**:

- A. A felsőoktatás fontos feladata, hogy autonóm, felelős értelmiségieket képezzen, akik magas szintű problémamegoldó kompetenciával rendelkező szakemberekként tudnak dolgozni, tevékenykedni.
- B. Az egyetemi képzésnek elő kell segítenie, hogy a leendő diplomások megfelelő válaszokat adhassanak korunk társadalmi és környezeti kihívásaira. A hallgatókat fel kell készíteni az önálló és kritikus gondolkodásra és egyben arra is, hogy a globális és helyi társadalmi problémákat megismerve, az emberi jogokat tiszteletben tartva, a demokratikus értékek iránt érzékenyen végezzék munkájukat.

Különösen fontosak a következő **célok**:

- A. A hallgatói létszám csökkenésének megállítása és visszafordítása. Mindenki számára, aki érettségi bizonyítványt szerzett, és tovább akar tanulni, meg kell adni a továbbtanulás lehetőségét az érdeklődésének, felkészültségének és képességeinek megfelelő képzési programokban. Szükség van olyan képzési utakra, amelyek nem a felsőoktatásba történő belépéskor, hanem később teszik lehetővé a választást az alapképzés, a duális képzés és a felsőfokú szakképzés között.
- B. Serkenteni s egyben segíteni kell a felsőoktatáson belüli innovációt, mindenekelőtt a tanulás korszerű, a hallgatók önállóságára, aktivitására és együttműködésére épülő módjainak az elterjedését. Ugyancsak ösztönözni kell azt, hogy létrejöhessenek új, széles spektrumú ismereteket, illetve kompetenciákat nyújtó alapképzések.
- C. Sürgősen elemezni kell a felsőoktatás helyzetét, meg kell vizsgálni, hogy milyen szerkezeti változásokra és a működési modell milyen átalakítására van szükség ahhoz, hogy a jelenleginél hatékonyabban, a társadalmi-gazdasági igényekre rugalmasabban reagáló módon működjön a felsőoktatás.

1. A továbbtanulás lehetőségének bővítése a méltányosság jegyében

- a. A felsőoktatásban az államilag finanszírozott férőhelyek számának lényeges növelése.
- b. A felsőoktatásba való bekerülést nehezítő adminisztratív korlátok felszámolása. A felsőoktatásba való belépés új lehetőségeinek megteremtése (szakképzésből való átlépés, gyakorlatorientált alapképzések).
- c. A hátrányos helyzetű hallgatókat segítő támogatások folyósítása költségvetési forrásokból (pl. ösztöndíjak, a lakhatást segítő pénzügyi megoldások, a mesterképzés vagy a doktori képzés szintjén felmerülő tanulmányi költségek átvállalása formájában).
- d. A hátrányos helyzetű fiatalok felsőoktatási tanulmányainak kormányzati támogatása. A felsőoktatásba bekerültek bennmaradását segítő programok (felzárkóztatás, mentorálás) ösztönzése.
- e. A felsőoktatásba való bekerülést támogató preferenciális megerősítő intézkedés (plusz pontszám) alkalmazása roma fiatalok számára.

2. A felsőoktatás modernizációját szolgáló kormányzati programok elindítása

- a. A hallgatóközpontú, a képzési célokat középpontba állító működésmódok kialakítására, illetve új (részben már kidolgozott) képzési tervek tényleges bevezetésére
- b. A hallgatói szolgáltatások bővítésére
- c. A programkínálat gazdagítására a mesterképzés szintjén
- d. Pedagógiai és andragógiai képzések, ill. továbbképzések indítása az oktatói pályára készülő és a már pályán lévők számára.

3. Minőségi működés biztosítása

- a. A felsőoktatási akkreditációs mechanizmus függetlenné tétele, nemzetközi standardok érvényesítésével, valamint külföldi szakértők, esetleg akkreditációs ügynökségek bevonásával. A képzési és kimeneti követelmények szerepének radikális átalakítása. A felsőoktatási intézmények döntési kompetenciájába kell tartoznia annak, hogy milyen szakokat, képzéseket indítanak vagy szüntetnek meg; ebből a szempontból külső kritérium kizárólag az akkreditációs követelményeknek való megfelelés legyen
- b. Az oktatói jogviszony és az oktatói munkaterhelés újraszabályozása, ami szavatolja az oktató- és kutatómunkához szükséges stabilitást, és felszámolja a terhelés egyoldalúan kontaktóra-központú elszámolását.
- c. Komplex, intézményi szintű minőségfejlesztési tervek létrehozása és megvalósítása részvételi alapon (a hallgatók, a beosztott oktatók és az oktatást segítő dolgozók bevonásával) az Európai Felsőoktatási Térségben alkalmazott megoldások figyelembevételével.
- d. Az intézmények teljesítményének átláthatóságát és elszámoltathatóságát támogató értékelési rendszer kialakítása.
- e. Egy olyan, a felsőoktatás fejlesztési irányainak meghatározásában közreműködő, saját erőforrásokkal rendelkező, véleményező és tanácsadó testület létrehozása, amelynek munkájában az intézmények képviselői, az oktatók-kutatók érdekszervezetei és a hallgatói szervezetek delegáltjai, valamint az egyetemeken kívüli kutatóközösség és az MTA képviselői vesznek részt. Meg kell teremteni azokat az intézményes feltételeket, jogosultságokat, amelyek révén e testület érdemben vehet részt a felsőoktatást érintő fejlesztési koncepciók, fontosabb döntések kialakításában.
- f. Az egyetemi hallgatók önkormányzati rendszerének megújítása annak érdekében, hogy alkalmassá váljanak a hallgatói érdekek feltárására és képviselésére. Meg kell teremteni a hallgatói önkormányzati szervek döntéshozatalban való részvételének intézményes garanciáit, ugyanakkor szakítani kell azzal a gyakorlattal, hogy ezek a szervezetek gondoskodjanak különféle hallgatói szolgáltatásokról.

4. Autonómia

- a. A felsőoktatási intézmények oktatási, tudományos, személyzeti, szervezeti és gazdálkodási autonómiájának helyreállítása. Az autonómia törvényi garanciáinak megteremtése és érvényre juttatása fenntartótól függetlenül az összes magyar egyetemre kiterjedően.
- b. Az állami egyetemek alapítványi kézbe adásával létrejött, alkotmányos alapelveket, jó erkölcsöt és az egyetemek funkcióinak betöltését sértő helyzet felszámolása.

- c. A kancellári és konzisztórium rendszer megszüntetése.
- d. A lex CEU egyértelmű, demonstratív visszavonása. A Magyarországon működő külföldi egyetemek helyzetének egységes szabályozása a magyar felsőoktatásra érvényes normákból kiindulva.

5. Finanszírozás

- a. A felsőoktatás költségvetési támogatásának a GDP 1%-ára emelése. Ezen belül mind az oktatók, mind az oktatást segítő alapként növelése a közép-európai felsőoktatás átlagos bérszínvonalára.
- b. A képzési normatívák jelentős emelése, reális költségszámítások alapján. A képzési normatívák és a költségtérítés összekapcsolásának megszüntetése.
- c. Az intézmények állami finanszírozásával kapcsolatban olyan rendszer kialakítása célszerű, amely:
  - i. 3-4 éves távlatban lehetővé teszi az intézmény számára a tervezést és a kiszámítható gazdálkodást,
  - ii. lehetővé teszi az intézményi célok megjelenítését és figyelembe vételét, finanszírozását,
  - iii. ösztönző és képes a magasabb teljesítmény elismerésére,
  - iv. ösztönzi, de nem kényszeríti az intézményt más források bevonására.
- d. Meg kell teremteni annak lehetőségét, hogy vállalatok, alapítványok az adórendszer által is ösztönzött módon támogassák a felsőoktatást.

6. Nemzetköziesítés

- a. Elősegítendő a részvételt az Erasmus-programokban, az állam nyújtson kiegészítő támogatást a külföldi részképzések, szakmai gyakorlatok megélhetési költségeinek fedezésére.
- b. El kell érni, hogy a magyar felsőoktatás legjobb minőségű programjaival jelen legyen az Európai Felsőoktatási Térség piacán. Ennek érdekében elérhetővé kell tenni a magyar állami ösztöndíjat egyes idegen nyelven folyó képzésekre jelentkezők számára is.
- c. A magyar nyelvű egyetemi programok hallgatóit is ösztönözni kell idegen nyelvű kurzusok felvételére.

7. A felsőoktatás működését is meghatározó, ágazatokon átívelő stratégiák megalkotásával összefüggő kérdések

- a. Nemzeti szintű társadalmi-gazdasági fejlesztési stratégiát és ahhoz kapcsolódó "ágazati" stratégiákat kell kidolgozni. Szükség van egy felsőoktatási stratégiára is, amelynek fontos eleme, hogy a felsőoktatás tevékenységei (oktatás, kutatás, "harmadik misszió") miként szolgálhatják az átfogó társadalmi-gazdasági stratégiában kitűzött célokat.

- b. A felsőoktatási stratégia térjen ki annak meghatározására, hogy a más területekre vonatkozó "ágazati" stratégiákhoz miként kapcsolódhatnak a felsőoktatási intézmények, például a vállalkozásfejlesztés, az innováció, a területfejlesztés, a környezetvédelem és a szociális kérdések terén. Az oktatási rendszer szempontjából különösen fontos, hogy a közoktatás fejlesztéséhez hogyan kapcsolódik a felsőoktatás (milyen tanárokat képezzenek az egyetemek, milyen pedagógiai-módszertani fejlesztésekben vegyenek részt stb.).

- c. Létre kell hozni a nemzeti és az ágazati szintű stratégiák összehangolásához, az eredmények méréséhez és a hatások elemzéséhez, értékeléséhez szükséges szervezeti kereteket (konzultációs, ill. döntési jogkörrel rendelkező egyeztető fórumokat és az ezeket segítő elemző csoportokat).